

Гнілуша Н.В., Шанда В.І.

Криворізький державний педагогічний університет

Ключовими проблемами в реалізації рекультивації земель є їх еколого-географічні, біологічні характеристики та типологія на основі критеріїв будови, часу формування як особливих тіл, розташування та орієнтації в просторі. Розбіжність механічних, фізико-хімічних, термічних, гідрологічних, трофічних показників властивостей субстратів, рельєфних утворень, нано- та мікроклімату залежить від особливостей за складованих порід, будови, форми тіла, впливу промислового забруднення, поселень людини, комунікацій. Ми вважаємо доцільним розглядати екосистеми відвалів під кутом зору їх фіторекультивації, з широких позицій їх бачення як частин кар'єро-відвальних урочищ, із складною полі фаціальною будовою, де природно формується рослинність. Змішування у відвалах різних гірських порід, наявність вітрової та водної ерозії ускладнюють їх екотопічні розбіжності. Рекультивація відвалів на основі їх типології є науково обґрунтованим шляхом її поетапного здійснення від інженерно-технічної підготовки плоских поверхнею, терасування схилів, використання природної рослинності до докорінного перетворення відвальних екотопів на основі

створення штучних насипних горизонтів за рахунок імітації зонального ґрунтового покриву при використанні складованого чорнозему, внесення добрив, створення одно- і багаторічних посівів і насаджень і чагарникових рослин при використанні техніки. Розвиток екосистем фіторекультивованих земель може мати декілька шляхів прогресуючого фактору природного, природно - антропоного, антропо-природного та антропоного характеру, в залежності від того як їх контролювати – жорстко чи нежорстко, періодично чи неперіодично, залишити на саморозвитку чи переорієнтувати на новий характер використання, коли ділянки рекультивованих відвалів відводяться під сільсько- або лісгосподарське чи інше користування.

Природна трофність розкритих, пустих порід, шлаків та шлаків, обумовлює спонтанне зростання площ відвалів та шламосховищ і в багатьох випадках, відкриває шлях до фіторекультивациі шляхом прямого посіву чи посадок, про що свідчить багаторічний (від 1968 року) досвід кафедри ботаніки та екології Криворізького державного педагогічного університету, яка виконувала такі роботи на Центральному, Південному, Новокриворізькому гірничо-збагачувальних комбінатах. Наукові дослідження кафедри, спрямовані на оптимізацію ландшафту Крив басу та рослинного покриву Криворіжжя, зосереджені на теорії та практиці досліджень природного заростання порушених земель, та практичному впровадженню фіторекультивациі, з участю в роботах по використанню маловідходних технологій у відкритій розробці залізних руд.

Рекультивациія як повернення земель у раціональне природокористування є перспективним шляхом використання зон складування відходів при розробці залізних руд в Крив басі. Але вона вимагає значних інтелектуальних, науково-технічних, інженерно-технологічних, екологічних і господарських зусиль і фінансування.